



مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی



الرحمن
علیه صاب

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

نسیمای

امام حسین علیه السلام

و فرهنگ عاشورایی
در کتاب های درسی

محمدعلی گلپهر



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سیمای امام حسین (علیه السلام) و فرهنگ عاشورایی در کتاب های درسی

نویسنده:

محمد علی کلهر

ناشر چاپی:

مجهول (بی جا ، بی نا)

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	سیمای امام حسین علیه السلام و فرهنگ عاشورایی در کتاب های درسی
۷	مشخصات کتاب
۷	طرح مسأله
۸	اهمیت و ضرورت موضوع
۸	اشاره
۹	حدود و قلمرو مسأله
۱۰	پیشینه پژوهش
۱۰	روش پژوهش
۱۰	مفاهیم و اصطلاحات
۱۰	پیش فرض های پژوهش
۱۰	مبانی نظری پژوهش
۱۰	تعلیم و تربیت دینی دانش آموزان
۱۳	جایگاه امام حسین و فرهنگ عاشورایی در اهداف دوره راهنمایی تحصیلی
۱۳	اشاره
۱۴	الگو پذیری بارزترین ویژگی دوره راهنمایی تحصیلی
۱۶	فوائد و اثرات الگوسازی از امام حسین و فرهنگ عاشورایی
۱۶	اشاره
۱۹	آموزه های فرهنگ عاشورایی
۱۹	آموزه های سیاسی
۱۹	آموزه های نظامی
۱۹	آموزه های اخلاقی
۲۰	سیمای امام حسین و فرهنگ عاشورایی در کتاب های درسی
۲۰	در کتاب های فرهنگ اسلامی و تعلیمات دینی دوره راهنمایی

۲۰	سال اول راهنمایی
۲۱	سال دوم راهنمایی
۲۱	سال سوم راهنمایی
۲۲	سیمای امام حسین و فرهنگ عاشورایی در کتب ادبیات فارسی دوره راهنمایی تحصیلی
۲۲	فارسی سال اول راهنمایی
۲۳	فارسی سال دوم راهنمایی
۲۳	فارسی سال سوم راهنمایی
۲۴	سیمای امام حسین و فرهنگ عاشورایی در کتاب های تاریخ دوره راهنمایی تحصیلی
۲۴	تاریخ اول راهنمایی
۲۴	تاریخ دوم راهنمایی
۲۷	تاریخ سال سوم راهنمایی تحصیلی
۲۸	سیمای امام حسین و فرهنگ عاشورایی در کتاب های تعلیمات اجتماعی دوره راهنمایی تحصیلی
۲۸	تعلیمات اجتماعی سال اول راهنمایی تحصیلی
۲۸	تعلیمات اجتماعی سال دوم راهنمایی تحصیلی
۲۸	تعلیمات اجتماعی سال سوم راهنمایی تحصیلی
۲۸	نتیجه گیری
۳۰	پیشنهادها
۳۲	درباره مرکز

مشخصات کتاب

نویسنده: محمد علی کلهر

ناشر: محمد علی کلهر

طرح مسأله

یا حسین تو سبیل آزادگان درس و مشق و الگوی دل دادگان هر جایی با قیامت ناب شد ای ره و راه همه آزادگان نام آزادی ز تو حرمت گرفت عشق و شور از عشق تو قدرت گرفت از زمانی که بشر قدم بر کره خاکی گذاشته است. هیچ حادثه ای مانند حماسه کربلا- ندیده است؛ حماسه ای که «در یک سو پاک ترین و نیکوترین انسان ها قرار داشتند و در سوی دیگر، ناپاک ترین و زشت ترین انسان ها». حماسه ای که بعد از گذشت ۱۴۰۰ سال هنوز شور می آفریند، تحرک ایجاد می کند و ملت ها را به خروش می آورد حماسه ای که در آن زن و مرد، کودک و نوجوان، جوان و پیرسهم دارند: کودکی شش ماهه به شهادت می رسد، نوجوانی به قربانگاه می رود، و حسین (ع) اسماعیلش علی اکبر را به میدان شهادت می فرستد، علمداری و جوانمردی چون عباس، پرچم رشادت و مردانگی بر می افرازد، پیرمردی چون حبیب بن مظاهر، حماسه می سراید و حسین (ع) سر سلسله عاشقان به قتلگاه گام می گذارد و از همه کس می برد و رو به سوی دشمن می رود و سرانجام حماسه ای بی نظیر می آفریند که از آن، هنوز فریاد زینب (س) و امام سجاد (ع) و ناله های کودکان و زنان به گوش می رسد. زینب (س) بر یزید و یزیدیان می خروشد و امام سجاد (ع) کاخ نشینان را رسوا می کند. این حماسه، امام حسین (ع) و عاشورا را تبدیل به الگویی کامل و تمام عیار برای جوامع نموده است. امام حسین (ع) جانشین رسول خدا (ص) و پیامبران الهی، با فداکاری، سکوت مرگباری را که بر جامعه اسلامی سایه انداخته بود، در هم

شکست و قیافه زشت حرکت جاهلی یزید را آشکار کرد. امام با خون پاک خود، بزرگترین حماسه را در قلب تاریخ نوشت و به نسل های آینده درسی فراموش نشدنی داد. امام حسین (ع) مسیر اسلام واقعی را به مسلمانان نشان داد و دسیسه های بنی امیه را در هم کوبید و آخرین تلاش های ظالمانه آنها را خنثی کرد. امام حسین (ع) کشتی نجات و چراغ هدایت است. او سرزمین کربلا را تجلی گاه فضایل اخلاقی، رحمت، عشق، معرفت و تقوا و شهادت قرار دارد. دستگاه پلید بنی امیه پس از شهادتش فهمید که کشته حسین (ع) از زنده اش برای مقاصد آنها مزاحم تراست. و این امر دقیقاً ریشه در الگو بودن امام حسین (ع) نه تنها برای مسلمانان و شیعیان بلکه برای سایر آزاداندیشان و مردمان عدالت خواه جهان است. به طوری که بسیاری از انقلاب ها و حرکت های اصلاحی در جوامع مسلمان و غیر مسلمان با الهام از حرکت حماسی امام حسین (ع) به وقوع پیوسته است. اینک، پرسشی اساسی که این پژوهش به دنبال یافتن پاسخی برای آن است، این است که «با توجه به الگو بودن امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی از یک طرف و به مقصود رسیدن اهداف دوره راهنمایی تحصیلی در زمینه های اعتقادی، سیاسی، اخلاقی و اجتماعی از طرف دیگر؛ سیمای امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی در کتاب های درسی چگونه است؟ آیا آن چنان که باید و شاید به آن پرداخته شده یا خیر؟ سهم امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی در تدوین کتاب های درسی چقدر بوده؟»

اهمیت و ضرورت موضوع

اشاره

سیمای امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی در وجود خودش درس عزت، فداکاری، شجاعت، شهادت، غیرت آزادی خواهی، عدالت طلبی، صبر، قیام برای

امر به معروف و نهی از منکر، شهادت طلبی، جهاد در راه حق و حقیقت، عرفان، توحید، عبادت، و... را به یادگار گذاشته است. این فضایل از امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی الگویی کامل و تمام عیار برای انسان های آزاده، از هر دین و آیین ترسیم نموده است. بخش مهمی از توفیق یک مکتب فکری، در پرورش پیروان خود، ارائه و تثبیت الگوها و نمونه های مورد قبول خویش است. این الگوها و نمونه ها، بمثابة علامت و سمت و جهت حرکت، به جانب کمال مطلوب، بر بستر مکتب مورد نظر را عملاً مشخص نموده، از انحراف و سقوط رهروان و رهپویانی که به موجب طبیعت و سرشت خویش «قهرمان جو» یند، جلوگیری می نمایند. حتی مکتب های الحادی، از نقش مؤثر و تعیین کننده «الگو» و «شاخص» و ارائه و تثبیت آن به عنوان دستاورد خود و تبلور انسان ایده آل در بستر خویش، غفلت نورزیده اند! و مشاهده می شود که مثلاً مکتب ماتریالیسم هم، بر روی چهره هایی نظیر مارکس، لنین، چه گوارا و.. انگشت می گذارد. از سوی دیگر معرفی الگو برای نوجوانان در دوره راهنمایی در درونی کردن ارزش ها از اهمیت و جایگاه خاصی برخوردار است. کتاب های درسی در انتقال الگوها و شاخص ها به دانش آموزان نقش اساسی و کلیدی را ایفا می نماید، بنابراین ضروری و لازم دانستیم در مورد سیمای امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی به عنوان الگویی کامل برای زندگی، پژوهشی ارائه نماییم.

حدود و قلمرو مسأله

در این پژوهش فقط کتاب های درسی دوره راهنمایی که به نوعی با امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی ارتباط دارند، مورد بررسی قرار گرفته است و کتاب های فرهنگ اسلامی و تعلیمات دینی، ادبیات فارسی، تاریخ و اجتماعی این دوره (۸۲۸۱) که

جمعاً ۱۲ کتاب می باشد، مد نظر بوده است.

پیشینه پژوهش

کارهای پژوهشی و تألیفی بسیاری تاکنون در ابعاد شخصیت امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی انجام شده، ولی نگارنده به پژوهشی با این عنوان و در این قلمرو برخورد نکرده است. از این رو «بررسی سیمای امام حسین (ع)» و فرهنگ عاشورایی در کتاب های درسی دوره راهنمایی تحصیلی در نوع خود تازه است.

روش پژوهش

روش تحقیق در این پژوهش، توصیفی تحلیلی است. اطلاعات لازم صرفاً به صورت کتابخانه ای گرد آمده است. برای گرد آوری اطلاعات در روش کتابخانه ای، از شیوه فیش برداری و نسخه برداری استفاده شده است.

مفاهیم و اصطلاحات

کتاب درسی: در این پژوهش منظور از کتب درسی، کتاب هایی است که از طرف دفتر برنامه ریزی و تألیف کتاب های درسی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزش و پرورش برای دوره سه ساله راهنمایی تحصیلی تدوین و تألیف گردیده است. در این پژوهش کتاب های: فرهنگ اسلامی و تعلیمات دینی پایه اول با کد (۱۰۵) پایه دوم با کد (۱۱۹)، پایه سوم با کد (۱۳۵)؛ فارسی پایه اول با کد (۱۰۱)، پایه دوم با کد (۱۱۵)، پایه سوم با کد (۱۳۱)؛ تاریخ پایه اول با کد (۱۰۶)، پایه دوم با کد (۱۲۰)، پایه سوم با کد (۱۳۶)، تعلیمات اجتماعی پایه اول با کد (۱۰۸)، پایه دوم با کد (۱۲۲)، پایه سوم با کد (۱۳۸)؛ چاپ ۱۳۸۱ مورد نظر نگارنده است.

پیش فرض های پژوهش

ابعاد وجودی و شخصیتی امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی با توجه به اهداف دوره راهنمایی، بسیار کم رنگ مطرح گردیده است و از ظرفیت بالای فرهنگ عاشورایی برای رسیدن به اهداف اعتقادی، سیاسی، اخلاقی و اجتماعی دوره راهنمایی بسیار کم بهره گرفته شده است.

مبانی نظری پژوهش

تعلیم و تربیت دینی دانش آموزان

بدون تردید اساسی ترین رسالت کارگزاران جامعه اسلامی پاسداری از دستاوردهای انقلاب اسلامی و حاکمیت بخشیدن به ارزش های الهی است. در این رهگذر بیشترین مسئولیت متوجه دست اندرکاران نظام آموزشی کشور است، چرا که در هر جامعه، مدرسه به عنوان پل انتقال آرمان ها و ارزش های حاکم به خانواده مطرح است. دین در اصل بر ایمان استوار است. ایمان نوعی باور عمیق روانی است که نه تنها دنیای روان شناختی انسان را متأثر می سازد، بلکه رفتارهای آدمی را نیز تحت تأثیر قرار می دهد. روان آدمی یا به تعبیر روان شناسی، شخصیت انسان دارای سه بخش مهم امیال، عقل و قلب است. تربیت

دینی، بدون توجه به چنین ساختاری از شخصیت انسان، میسر نیست. مربی در کار خویش می باید ناظر بر هر بخشی از شخصیت متربی، برنامه های ویژه ای را مدنظر قرار دهد. تربیت دینی در اصل عبارت است از: «فعال سازی، سالم سازی، خلوص و رشد کارکردهای قلب و در جهت قرب به پروردگار عالم». تربیت دینی اگر با چنین تعریفی تحقق پذیرد، هدایت سایر سطوح شخصیت به سادگی امکان پذیر خواهد بود. در غیر این صورت تربیت دینی کاری بس دشوار و تلخ جلوه خواهد کرد. در روان شناسی رشد، سنین نوجوانی در حدود ۱۳،۱۴ سالگی، با تغییراتی به شکل گرایش به مذهب، عدالت خواهی و نشان دادن تمایلات معنوی، مشخص شده است. نوجوان از این سنین، همراه با تغییراتی که در

سایر بخش های شخصیتی از خود نشان می دهد، گرایش هایی را به سمت معنویت و مذهب از خود بروز می دهد. این گرایش ها، فعال شدن قلب برای دریافت آموزه های دینی را نشان می دهند. قلب انسان در این وهله از زندگی، خود را آماده دریافت معنویت نشان می دهد. پاسخ دادن به این نیاز تنها با حرف و آموزش معارف دینی امکان پذیر نیست، بلکه وجود قلب هایی که خود معنویت را دریافت کرده اند و حقایق را مشاهده کرده و با آن زیسته اند، پاسخ گوی چنین نیازی اند. دل، سخن اهل دل را می شنود و آن را می پذیرد. غیر اهل دل، از جمله آنان که دین را تنها در عادت های خود یافته اند یا این که دین را تنها در تصورات خود حفظ کرده اند، نمی توانند بر دل اثر بگذارند نوجوانان و جوانانی که در جای جای این جهان، الگوهایی معنویت را از آنان که خود اهل دل اند و به مشاهده قلبی حقایق عالم نشسته اند بیابند، غذای روح خود را یافته، جذب آن می شوند. ولی آنانی که از این بخت بدورند، پس از مدتی وقتی برای نیاز درونی خود، پاسخی نمی یابند، خود را به سطوح دیگر شخصیت مشغول ساخته، یا یکسره پاسخ گوی امیال خویش می شوند یا انرژی روانی خود را به تمامی صرف فعالیت های عقلی از جمله علم و فلسفه می سازند. بدون شک از مؤثرترین روش های تربیتی، روش الگویی و القای پیام به صورت غیر مستقیم است، در روش الگویی و غیر مستقیم، مخاطبان خود فرصت می یابند که با انگیزه و تمایل قلبی به موضوع مورد نظر توجه کنند و بدون کمترین فشار ذهنی و روانی پذیرای پیام شوند. امام حسین (ع)، فرهنگ عاشورایی که برای بشریت به یادگار گذاشت همان قلب

هایی است که خود معنویت را در حد کمال آن دریافته و حقایق را مشاهده کردند و با آن زیستن. لذا چنین الگویی کامل در جان و نهاد هر نوجوان و جوان، در جای جای این جهان نفوذ و اثر خواهد داشت، و کتاب های درسی یکی از مهمترین وسایلی است که می تواند با ترسیم صحیح و کامل از سیمای امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی، نوجوان و جوان را در دست یابی به چنین الگویی برای پاسخ گویی به نیازهای درونی خویش کمک کند.

جایگاه امام حسین و فرهنگ عاشورایی در اهداف دوره راهنمایی تحصیلی

اشاره

در رأی صادره در جلسه ۱۶۳۷ شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۲۹ / ۲ / ۱۳۷۹ چنین آمده است: «در راستای رسالت و مأموریت آموزش و پرورش و جهت دهی به رشد همه جانبه دانش آموزان بر پایه تعالیم و دستورات دین مبین اسلام، اهداف دوره راهنمایی تحصیلی به شرح زیر تعیین می شود. مدیران، برنامه ریزان و همه افرادی که در تعلیم و تربیت دانش آموزان نقشی بر عهده دارند، مکلفند در برنامه ریزی امور، سازماندهی فعالیت ها و انجام وظایف مربوط به گونه ای اقدام نمایند که تا پایان دوره تحصیلی دستیابی دانش آموزان به اهداف تعیین شده ممکن باشد». هدف های تعیین شده در شورای عالی آموزش و پرورش برای دوره راهنمایی تحصیلی شامل ۸ فصل و ۱۰۵ بند است. در فصل اهداف اعتقادی در بندهای ۳، ۵، ۶، ۱۰، ۱۵ و ۱۶ چنین آمده است: «بند ۳: با انبیاء و ائمه معصومین (ع) آشنایی دارد و به مطالعه زندگی آنها علاقه نشان می دهد. بند ۵: به رعایت تولی و تبری توجه دارد. بند ۶: با اولیای دین، بزرگان و شخصیت های اسلامی آشنایی دارد و به مطالعه زندگی آنها علاقه نشان می دهد. بند ۱۰: با تاریخ صدر

اسلام آشنا و به آن علاقه نشان می دهد. بند ۱۵: به انجام امر معروف و نهی از منکر علاقه نشان می دهد. بند ۱۶: معنای جهاد و شهادت را می داند و به حضور در صحنه های دفاع از دین علاقه نشان می دهد» و در فصل اهداف اخلاقی در بندهای ۲ و ۲۰ چنین آمده است: «.. بند ۲: به ارزش های اخلاقی علاقه نشان می دهد. بند ۲۰: خوب را از بد تشخیص می دهد و گرایش به خوبی دارد.» همچنین در فصل اهداف سیاسی در بندهای ۶ و ۷ آمده است: «.. بند ۶: با فعالیت های سیاسی و شیوه مبارزه پیامبران و ائمه معصومین (ع) در دفاع از حق، آشنا است. بند ۷: دارای روحیه سلحشوری و دفاع از کیان کشور اسلامی است.» و در فصل اهداف اجتماعی در بند ۳ و ۱۱ ذکر گردیده است: «برای گرفتن حق خود و دیگران تلاش می کند و با معنی ایثار آشناست و در مواقع لزوم از خود گذشتگی نشان می دهد.» با دقت و تأمل در بندهای ذکر شده در زمینه های اعتقادی، سیاسی، اخلاقی و اجتماعی اهداف دوره راهنمایی تحصیلی می توان مشاهده نمود که یکایک آنها با سیمای امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی تطبیق و هماهنگی دارند. و بسیاری از آنها در فرهنگ عاشورایی امام حسین (ع) تجلی پیدا نموده است. اگر به حقیقت در پی دست یافتن به این اهداف هستیم، باید سیمای امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی در کتاب های درسی دوره راهنمایی بسیار پر رنگ و جذاب ترسیم شده باشد.

الگو پذیری بارزترین ویژگی دوره راهنمایی تحصیلی

الگو در زبان فارسی مترادف اسوه به زبان عربی است. راغب اصفهانی در «مفردات» اسوه را چنین تعریف کرده است: «اسوه بر وزن قدوه و اسوه بر وزن قدره، حالتی است که انسان

به هنگام پیروزی از غیر خودش پیدا می کند. اگر آن غیر خوب باشد، الگوی خوب و اگر بد باشد، الگوی بد برای انسان فراهم می شود.» انسان ها بیش از حرف ها و نوشته ها، از اشخاص و عملکردها الگو می گیرند، تأثیر گذاری یک حادثه یا الگوی رفتاری بر اندیشه ها و عمل های مردم، بیش از گفتار است. از این رو در قرآن کریم کسانی به عنوان «اسوه» معرفی شده اند، به ویژه بخش هایی که به نیکی، ایمان، صبر، مجاهدت، ایثار، و اطاعت فرزندان اشاره شده، همه برای معرفی الگو سازی در همه سنین در انتقال و درونی کردن ارزش ها نقش بسیار مهمی را به عهده دارد. اما به نظر «موریس دبس» معرفی الگو در دوره بلوغ دارای اهمیت خاصی است. وی اهمیت این مسأله را چنین بیان می کند: «در دوره بلوغ ارزش های اخلاقی به اصول تبدیل نمی شود، بلکه در وجود سرمشق های انسانی تجلی می کند و صورت هایی به خود می گیرد که نوجوانان سعی می کنند به هیأت آنها در آیند نوجوانان این اشخاص نمونه را آئینه آرمان و کمال می دانند که خود آنها را حس می کنند.» در الگو سازی عملاً نمونه رفتار و کردار مطلوب در معرض دید فرد قرار می گیرد و موقعیت اجتماعی او را دگرگون می کند تا او به پیروی پردازد و حالت نیکویی، مطابق با آن عمل نمونه در خویش پدید آورد. از روش الگو سازی در روان شناسی اجتماعی به نام «همانند سازی» یاد می شود؛ یعنی شخص سعی می کند با شخص یا اشخاصی که به نظرش شخصیت قابل قبول دارند، رابطه رضایت بخش برقرار کند و خود را همانند آن فرد با افراد سازد و نگرش ها، ویژگی های رفتاری و هیجان های آن فرد یا اشخاصی

رابرای خود سر مشق قرار دهد. چون اگر فرد شخص یا گروهی را بیسندد، این تمایل در او پدید می آید که نفوذ آن شخص یا گروه را بپذیرد و ارزش ها و نگرش های خود را با ارزش ها و نگرش های آن شخص یا گروه هماهنگ سازد. این عمل به دلیل کسب پاداش یا اجتناب از تنبیه نیست، بلکه برای این است که با آن شخص همانند شود. همان طوری که در سطور پیشین نیز اشاره شد، در روان شناسی رشد، سنین نوجوانی در حدود ۱۳ و ۱۴ سالگی، با تغییراتی به شکل گرایش به مذهب، عدالت خواهی و نشان دادن تمایلات معنوی، مشخص گردیده است. لذا نوجوان به دنبال یافتن الگویی مناسب و مطلوب برای پاسخ دادن به این نیازهای درونی است.

فوائد و اثرات الگوسازی از امام حسین و فرهنگ عاشورایی

اشاره

تاریخ اسلام و شخصیت های برجسته اسلامی برای مسلمانان در همه دوره ها الگو بوده است. تعالیم دین ما و اولیاء مکتب نیز توصیه کرده اند که از نمونه های متعالی و برجسته در زمینه های اخلاق و کمال، سرمشق بگیریم. در میان حوادث تاریخ، «عاشورا» و «شهادت کربلا» و فرهنگ عاشورایی از ویژگی خاصی برخوردارند و این حماسه ماندگار و تک تک حماسه آفرینان عاشورا، الگوی انسان های حق طلب و ظلم ستیز بوده و خواهد بود. امام حسین (ع) حرکت خویش را در مبارزه با طاغوت عصر خودش، برای مردمان سرمشق و الگو می داند و می فرماید: «فَلَكُمْ فِي أُسْوَةِ مَنْ الْكُؤَى شَمَا هَسْتُمْ» نهضت عاشورا، الهام گرفته از راه انبیا و مبارزات حق جوین تاریخ و در همان مسیر است. در تاریخ اسلام نیز، بسیاری از قیام های ضد ستم و نهضت های آزادی بخش، با الهام از حرکت عزت آفرین عاشورا شکل گرفت و به ثمر رسید. رهبر

هندوستان مهاتما گاندی می گوید: «من زندگی امام حسین (ع)، آن شهید بزرگ اسلام را به دقت خوانده ام و توجه کافی به صفحات کربلا نموده ام و بر من روشن شده است که اگر هندوستان بخواهد یک کشور پیروز گردد، بایستی از سرمشق امام حسین (ع) پیروی کند». رهبر پاکستان، محمد علی جناح نیز گفته است: «هیچ نمونه ای از شجاعت، بهتر از آن که امام حسین (ع) از لحاظ فداکاری و تهور نشان داد، در عالم پیدا نمی شود. به عقیده من تمام مسلمین باید از سرمشق این شهیدی که خود را در سرزمین عراق قربان کرد، پیروی نمایند». امام خمینی (ره) در الگو و اسوه بودن عاشورا برای نهضت پانزده خرداد می فرماید: «ملت عظیم الشان، در سالروز شوم این فاجعه انفجار آمیزی که مصادف با پانزده خرداد ۴۲ بود، با الهام از عاشورا آن قیام کوبنده را به بار آورد. اگر عاشورا و گرمی و شور انفجاری آن نبود، معلوم نبود چنین قیامی بدون سابقه و سازماندهی واقع می شد. واقعه عظیم عاشورا از ۶۱ هجری تا خرداد ۴۲ و از آن قیام عالمی بقیه الله ارواحنا لمقدمه الفداء در هر مقطع، انقلاب ساز است». تأثیر پذیری و الگوگیری حضرت امام خمینی (ره) از نهضت عاشورا و شخص امام حسین (ع) و ستم ستیزی و ذلت ناپذیری او کاملاً روشن است. قیام عاشورا بر شکل گیری حرکت های مردمی در سال ۱۳۵۷. تأثیر مستقیم داشت. خصوصاً در مورد تبدیل شدن عزاداری عاشورا و تاسوعای آن سال به یک مانور بزرگ انقلابی، که موجب فرار طاغوت از کشور ایران شد و انقلاب اسلامی را به پیروزی نزدیک تر نمود. تأثیر واقعه کربلا بر مقاومت مردم ایران در دوران هشت سال دفاع

مقدس در جنگ تحمیلی، آن قدر زیاد بود که جوانان با یاد امام حسین (ع) و شعارهای او با الگوگیری از یاران و فرزندان آن امام همام، به میدان می رفتند و حماسه ها می آفریدند و تا پای جان می ایستادند و شربت شیرین شهادت را می نوشیدند. فرهنگ عاشورا، یکی از عوامل معنوی و فرهنگی تأثیر گذار در پیروزی هشت سال دفاع مقدس است. در یک نمونه آماری از وصیت نامه شهیدان که مورد تحقیق قرار گرفته، ۴۰۰ درصد به امام حسین (ع) استناد شده است. یعنی در هر وصیت نامه به صورت میانگین، حداقل چهار بار یا اسم امام حسین (ع) برده شده یا کربلا یا عاشورا یا حضرت زینب (س) یا حضرت علی اکبر (ع) یا حضرت ابوالفضل (ع) و اقتدا کردن و الگو قرار دادن آن ها. مقاومت رهبر معظم انقلاب و کارگزاران نظام در مقابل استکبار جهانی، متأثر از بُعد سیاسی نهضت عاشورا و فرهنگ عاشورایی است. به طوری که با وجود قدرتمندی دشمن هیچ هراسی به دل راه نمی دهند و مردانه و شجاعانه با شهادت تمام ایستاده اند. مردم مقاوم لبنان به واسطه الگو قرار دادن امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی توانستند اسرائیل را از خاک خود بیرون کنند. آنها با انجام ۲۰۰ عملیات استشهادی دشمن را مجبور به عقب نشینی کردند. دکتر حسن رحیم پور ازغدی در جمع دانشجویان دانشگاه مشهد در این رابطه می گوید: «جوانان فلسطینی و لبنانی دفاع را از شما (ملت عاشورایی ایران) آموختند. از شهرهای فلسطین اشغالی، اهل سنت برای تلویزیون المنار نامه می نویسند این حسین (ع) که لبنان را آزاد کرد، می شود فلسطین را هم آزاد کند، زیرا حزب الله لبنان با نام امام حسین

(ع) عملیات استشهادی انجام می دادند.»

آموزه های فرهنگ عاشورایی

مقام معظم رهبری در دیدار با نیروهای مقاومت بسیج در تاریخ ۲۳ / ۴ / ۱۳۷۱، درمورد درس ها و عبرت های عاشورا فرمودند: «این حادثه عظیم از دو جهت قابل تأمل و تدبر است. جهت اول درس های عاشورا است. عاشورا پیام ها و درس هایی دارد. عاشورا به ما درس می دهد که برای حفظ دین باید فداکاری کرد... جهت دوم از جهات مربوط به حادثه عاشورا، عبرت های عاشورا است... اولین عبرتی که در قضیه عاشورا ما را متوجه خود می کند، این است که بینیم چه شد که پنجاه سال بعد از درگذشت پیغمبر (ع) جامعه اسلامی به آن حد رسید که مثل امام حسین (ع) ناچار شد برای نجات جامعه این چنین فداکاری بکند... بینیم چه شد فردی مثل یزید بر جامعه اسلامی حاکم شد...» فرهنگ عاشورایی دارای آموزه های اخلاقی، سیاسی، اجتماعی، و احساسی و... می باشد که ما در این نوشتار به برخی از آنها به صورت فهرست وار اشاره می کنیم. از این آموزه ها با توجه به اهداف دوره راهنمایی می توان در جهت تدوین کتاب درسی این دوره استفاده نمود.

آموزه های سیاسی

حرکت و نهضت امام حسین (ع) یک جنبش خصوصی و یا خانوادگی نبود، بلکه حرکتی عظیم و انقلابی علیه حکومت وسیع بنی امیه بود و از این رو یک حرکت سیاسی محسوب می شود که از جهات گوناگون می تواند سرمشق و الگوی سیاسی جوامع باشد و در خود آموزه های سیاسی بسیاری را دارد از جمله: ۱ رعایت تعهدات و پیمان های سیاسی ۲ چگونگی مذاکرات سیاسی ۳ علل قیام امام حسین (ع) ۴ مراحل برخورد با یک حکومت ستمگر و جبار ۵ عدم پذیرش ذلت سیاسی ۶ امر به معروف و نهی از منکر ۷ طرح مسئله مهم رهبری دینی و رهبران حق.

آموزه های نظامی

وقتی انسان از دیدگاه نظامی به قیام عاشورا نظر می کند، به نکات ظریفی برخورد می کند که امام حسین (ع) به آنها توجه کرده است و به نظر می رسد که او افسری نظامی است که در دانشکده های افسری بزرگ جهان، دوره های عالی نظامی و فرماندهی را گذرانده است. برنامه های نظامی امام حسین (ع) در قیام عاشورا آموزه های زیادی دارد که به برخی از آنها اشاره می کنیم: ۱ رعایت تاکتیک های نظامی و مسائل امنیتی و حفاظتی ۲ نظم در سپاه و فرماندهی ۳ حفظ روحیه نیروهای رزمنده ۷ رعایت نکات امنیتی در فرستادن نامه و سفیر ۸ ایجاد امید به آینده در دل رزمندگان ۹ مجهز کردن سپاه از نظر تدارکات و مسائل اقتصادی و....

آموزه های اخلاقی

یکی از ابعاد آموزنده قیام امام حسین (ع) نکات اخلاقی بود که ایشان و یارانشان در مراحل مختلف رعایت می کردند. این نکته های اخلاقی عاشورا، آموزنده و سرمشق همه پیروان امام حسین (ع) در طول تاریخ است. در این نوشتار به بعضی از آنها اشاره می کنیم: ۱ رعایت ادب ۲ انصاف و عدالت ۳ علاقه و محبت به یاران و اهل بیت: ۴ راستی با اصحاب ۵ خدمت به فقرا و

یتیمان ۶ اهمیت به نماز ۷ علاقه به تلاوت قرآن ۸ آزادگی و آزادمنشی ۹ غیرت ۱۰ شهادت طلبی ۱۱ جاذبه قوی ۱۲ صبر و استقامت ۱۳ اخلاص در هدف ۱۴ الگوی شجاعت و شهامت و...

سیمای امام حسین و فرهنگ عاشورایی در کتاب های درسی

در کتاب های فرهنگ اسلامی و تعلیمات دینی دوره راهنمایی

سال اول راهنمایی

در درس چهارم این کتاب با موضوع «انتقال به جهان آخرت» درباره جهان پس از مرگ و چگونگی آن در نظر اهل ایمان و کفر... مطالبی عنوان گردیده است. در قسمتی از این مطالب حدیثی از امام حسین (ع) در مورد مرگ و چگونگی انتقال به جهان آخرت ذکر گردیده است: «...امام حسین (ع) در روز و شب عاشورا به یاران وفادار خود که در انتظار شهادت نشسته بودند، فرمود: ای یاران وفادار من، ای بلند پایگان، در جهاد با دشمن و دفاع از دین پایداری کنید و بدانید که مرگ همانند پلی است که شما را از سختی ها و دشواری ها می رهاوند و به جهان جاویدان منتقل می کند. آیا کسی پیدا می شود که نخواهد از یک زندان دردناک به جایگاهی آباد و غنی و باغی زیبا منتقل شود؟ ولی مرگ برای دشمنان شما همانند پلی است که آنها را از کاخ زیبا به زندانی سخت و دردناک منتقل می سازد.» هم چنین در درس ۲۲ کتاب مذکور با موضوع

«نماز را با جماعت بخوانیم» در مورد هدایت و آثار پُر بار برگزاری نماز جماعت مطالبی ذکر شده است. در قسمتی از این مطالب به برگزاری نماز جماعت توسط امام حسین (ع) و یارانش در عاشورا اشاره گردیده است: «...امام حسین (ع) روز عاشورا در اوج جنگ، به نماز ایستاد و با عده ای از یاران شجاع و وفادارش آخرین نماز جماعت خود را اقامه فرمود.»

سال دوم راهنمایی

در این کتاب هیچ مطلبی در مورد سیمای امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی مشاهده نشد.

سال سوم راهنمایی

در درس نهم این کتاب با موضوع «اجتهاد و رهبری» در مورد مفهوم اجتهاد و رهبری و ویژگی های هریک مطالبی عنوان شده است. در قسمتی از این مطالب به حدیثی از امام حسین (ع) درباره ویژگی های فقیه اشاره شده است: «...امام حسین (ع) می فرماید: اجرای امور و قوانین دین در دست فقیهانی است که بر حلال و حرام دین امین باشند.» در درس چهاردهم این کتاب با موضوع «اهل بیت پیامبر، حاملان علوم الهی» نیز، در مورد اهل بیت: به عنوان جانشینان پیامبر و حاملان علوم الهی مطالب آموزنده ای درج گردیده است. در قسمتی از این مطالب به امامت امام حسین (ع) و اولادش اشاره شده است: «...آن گاه رسول خدا به فرزندم حسن اشاره کرد و فرمود: اول آن ها، حسن است. سپس نگاهی به حسین نمود و فرمود: دومین آن ها حسین است. و بقیه، از اولاد حسین هستند. امام صادق (ع) فرمود: حدیث من حدیث پدرم است و حدیث پدرم حدیث جدّم و حدیث جدّم، حدیث امام حسین و حدیث امام حسین، حدیث امام حسن و حدیث امام حسن، حدیث پدرش امیرالمؤمنین و حدیث امیرالمؤمنین، حدیث رسول خدا و حدیث رسول خدا، قول خدای متعال است.» هم چنین در درس پانزدهم کتاب مذکور با موضوع «رفتار ائمه در برابر خلفای جور» در مورد سیره عملی و رفتار ائمه (ع) در برابر رفتار ظالمانه و ضد اسلامی خلفای جور زمان خودشان مطالبی آورده شده است. در قسمتی از این مطالب به رفتار امام حسین (ع) در مقابل بنی امیه اشاره شده است: «...امام حسین (ع) برای رسوا کردن حکومت

بنی امیه، مصلحت اسلام و مسلمانان را در این دید که قیام کند و به جهانیان بفهماند که فرزند پیغمبر با حکومت ضد اسلامی یزید مخالف است و با آن مبارزه می کند؛ حتی اگر خود و فرزندانش (و حتی فرزند شیرخوارش) در این جهاد مقدس به شهادت رسند. امامان دیگر هدف امام حسین (ع) را پی گیری کردند و هر یک با توجه به اوضاع و شرایط ویژه ای که با آن رو به رو بود، شیوه های مناسبی را در پیش گرفت... امام خمینی (ره) می فرماید: شهادت امیرالمؤمنین (ع) و نیز امام حسین (ع) و حبس و شکنجه و تبعید و مسمومیت های ائمه: همه در جهت مبارزات سیاسی شیعیان علیه ستمگرها بوده است و در یک کلمه، مبارزه و فعالیت سیاسی بخش مهمی از مسئولیت های مذهبی است.» در درس شانزدهم این کتاب نیز با موضوع «شیعه و سنی» در مورد عقیده دو دسته بزرگ مسلمانان یعنی شیعه و سنی در مورد جانشینی پیامبر (ص) مطالبی آمده است. در قسمتی از این مطالب به امامت امام حسین (ع) اشاره شده است: «... حضرت علی بن ابیطالب هم به امر پیامبر (ص) امامان بعد از خود به ویژه امام بعد از خود، حضرت امام حسن (ع) را به مردم معرفی فرمود و امام حسن برادرش امام حسین را به سفارش پیامبر و به امر خدا برای امامت معرفی نمود. امام حسین هم به سفارش پیامبر و به امر خدا، فرزندش امام سجاد (ع) را به امامت معرفی کرد و به این ترتیب، تا امام دوازدهم، هر امامی بعد از خود را تعیین و معرفی فرمود.»

سیمای امام حسین و فرهنگ عاشورایی در کتب ادبیات فارسی دوره راهنمایی تحصیلی

فارسی سال اول راهنمایی

در درس سوم با موضوع «چشمان مادر

بزرگ»، خاطره مادر بزرگی از دوران شکوهمند انقلاب اسلامی درج گردیده است. در قسمتی از این خاطره به «اربعین حسینی» اشاره شده است: «... در راه پیمایی با شکوه ۲۹ دی، سال ۵۷ که مصادف با اربعین حسینی بود، در آغوش عمو ابراهیم به راهپیمایی رفتی...» هم چنین در درس دوازدهم کتاب مذکور با موضوع «سرزمین افتخار و حماسه» در مورد ویژگی های مردم غیور آذربایجان مطالبی ذکر شده است. در قسمتی از این مطالب به تجمع مردم در مراسم های مذهبی از جمله مُحرم اشاره شده است: «...گسترده ترین و پرشورترین تجمع مردم در مراسم مذهبی به چشم می خورد. ماه های محرم و صفر و رمضان، تکیه ها و مسجدها از جمعیت مالا مال می شود...»

فارسی سال دوم راهنمایی

در درس چهارم این کتاب با موضوع «فرمانده من» خاطره ای از فداکاری ها و ایثارگری ها هشت سال دفاع مقدس درج گردیده است. در قسمتی از این خاطره به نام مقدس امام حسین (ع) اشاره شده است: «... خم شد و دست هایش را به سوی بدن بی جان فرمانده دراز کرد. کتاب کوچک دعا، تسبیح، سربند سبز «یا حسین شهید» و چند برگه یادداشت و بالاخره قرآن جیبی که عکس مادر و پدر پیرش در آن بود...».

فارسی سال سوم راهنمایی

در درس یازدهم این کتاب با موضوع «سفری به شهر بادگیرها» مطلبی از کتاب ارزیابی شتاب زده نوشته جلال آل احمد آورده شده است. در قسمتی از این مطالب به محرم در یزد اشاره شده است: «... یزد از یک نظر موزه ابزار عزاداری های محرم است. سه چهار تا نخل بزرگ در گوشه و کنار شهر است. در روزگاری که آسمان شهر را شبکه بندی درهم و برهم سیم کشی های برق و تلفن مغشوش نکرده بود، برای حرکت دادن هر کدام از آن ها دست کم صد مرد لازم بود...» همچنین در درس هفدهم کتاب مذکور با موضوع «نمایش در ایران» مطالبی در مورد تعزیه آورده شده است: «از دیرباز در ایران گونه ای نمایش اجرا می شده است که به آن «تعزیه» یا «شبیهِ خوانی» می گویند. منشأ تعزیه، اجرای مراسم سوگواری برای شخصیت های اسطوره ای در ایران قدیم است. اما امروزه منظور از آن، نمایش های مذهبی و به نمایش در آوردن واقعه کربلاست. تعزیه زیر نظر شبیه گردان یا تعزیه گردان اجرا می شود. وی نسخه های تعزیه را تنظیم و لباس اشخاص مختلف نمایش را تعیین می کند. هم چنین تنظیم صحنه و توزیع نقش ها را به عهده دارد. هنگام نمایش تعزیه نیز،

با اشاره دست و عصا، شبیه‌ها و دسته‌های موسیقی را هدایت می‌کند و به آنان دستورهای لازم را می‌دهد. در قدیم هر سال در دو ماه محرم و صفر اجرا می‌گردید، هم اکنون نیز در بعضی روستاها و شهرهای کوچک اجرا می‌شود. تعزیه خوان‌ها مطالب خود را به شعر و آواز خوش می‌خوانند. آوازها مناسب با موقع و مقام و روحیه شبیه است. در تعزیه چهره آرایی مرسوم نیست اما باید صورت اشخاص با نقشی که به عهده دارند، متناسب باشد، مثلاً برای مخالف خوان‌ها مثل شمر و یزید چهره‌های خشن انتخاب می‌کنند. در اواخر دوره قاجار برای ترویج تعزیه کوشش فراوانی شد. در این دوره شبیه‌خوانی را با تشریفات مفصل و با شکوه بسیار در محلی به نام تکیه دولت اجرا می‌کردند. در قسمت «اعلام» کتاب فارسی سال سوم راهنمایی در مورد کلمه «کربلا» چنین آمده است: «شهری در کنار رودخانه فرات که امروز جزء کشور عراق است. کربلا در سال ۶۱ بیابانی بوده است. پس از شهادت حضرت امام حسین (ع) مورد توجه شیعیان قرار گرفت و پس از بنای مرقد شهدا، به تدریج مرکز جمعیت شد.»

سیمای امام حسین و فرهنگ عاشورایی در کتاب‌های تاریخ دوره راهنمایی تحصیلی

تاریخ اول راهنمایی

در این کتاب که بیشترین مباحث آن (۱۵ درس) مربوط به تاریخ ایران باستان (پیش از اسلام) و ۳ درس آن مربوط به تاریخ اسلام است، مطلبی در مورد سیمای امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی درج نگردیده است.

تاریخ دوم راهنمایی

در درس سوم این کتاب با موضوع «خلافت بنی امیه در دمشق» به قیام امام حسین (ع) علیه حکومت یزید و حماسه عاشورا پرداخته شده است. می‌توان گفت این درس تماماً به امام حسین (ع) اختصاص دارد. در این درس آورده شده است: «... یکی از آخرین اقدامات معاویه این بود که فرزندش، یزید را به جانشینی خود تعیین کرد. حسین بن علی (ع) امام سوم شیعیان با این گونه اقدامات معاویه به مخالفت برخاست. معاویه در سال ۶۰ هجری مرد و پسرش به جای او نشست. یزید مردی فاسد، شراب‌خوار و مخالف اسلام بود و امام حسین (ع) از همان آغاز، با او به مخالفت برخاست، به همین جهت، یزید نامه‌ای به حاکم مدینه نوشت و به او دستور داد که از امام حسین (ع) برای اطاعت از یزید، بیعت بگیرد و اگر بیعت را نپذیرفت، او را بکشد. حاکم مدینه در صدد اجرای دستور برآمد. در نتیجه امام حسین (ع) با خانواده خود از مدینه به مکه رفتند. با انتشار خبر مرگ معاویه و مخالفت امام حسین با حکومت یزید، مردم کوفه نامه‌های فراوانی به حضرت نوشتند و از او خواستند به عراق برود امام (ع) برای فراهم ساختن مقدمات قیام علیه یزید، پسر عموی خود مسلم بن عقیل را به کوفه فرستاد. در کوفه هجده هزار نفر برای خلافت امام حسین (ع) با مسلم بیعت کردند. چون یزید از

این ماجرا آگاه شد یکی از فرماندهان حيله گر و بی رحم خود را به نام عبيدالله بن زياد به كوفه فرستاد. با ورود عبيدالله بن زياد به كوفه مردم اين شهر ترسيدند و پيمان شكني كردند و مسلم را تنها گذاشتند. عبيدالله نيز مسلم را كه مسلماني شجاع و فداكار بود، دستگير كرد و به شهادت رساند. هنگامی كه مردم كوفه با مسلم بيعت كردند، مسلم نامه ای به امام حسين (ع) نوشت و به ايشان اطلاع داد كه به كوفه بيايد. امام (ع) نيز با خانواده و ياران خود به سوی عراق حرکت كرد، اما در نزديكي كوفه، از پيمان شكني مردم اين شهر و شهادت مسلم آگاه شد. در اين هنگام به دستور عبيدالله ابن زياد شخصي به نام حُرّ، امام حسين (ع) و همراهانش را زير نظر گرفته بود. کمی بعد، عبيدالله بن زياد، عمر بن سعد را به همراه سي هزار نفر به كربلا فرستاد. به عمر بن سعد وعده داده بودند كه اگر امام حسين (ع) را به شهادت برساند، حكومت ري رابه او خواهد داد (در آن زمان ري از شهرهای بزرگ و مهم ايران بود)؛ به همين جهت، او امام و يارانش را محاصره كرد و آب را بر روی آنان بست. در طول اين مدت، امام (ع) بارها با لشكر عمر بن سعد كه بيشر آن ها از مردم كوفه بودند، صحبت كرد اما آنان كه دنيا دوستی و گناه وجودشان را فرا گرفته بود، سخنان امام (ع) را نپذيرفتند. در روز عاشورای سال ۶۱ هجری، در حالی كه تنها ۷۲ تن از ياران امام مانده بودند، جنگ آغاز شد. در آغاز جنگ، حُرّ كه

سخنان امام حسین (ع) او را آگاه ساخته بود، به امام (ع) پیوست و با سپاه یزید جنگید تا به شهادت رسید. جنگ در روز عاشورا از صبح تا حدود ظهر به طول انجامید. سرانجام، همه یاران امام حسین (ع) که برای زنده نگاه داشتن اسلام دلاورانه نبرد می کردند، به شهادت رسیدند. در واقعه کربلا، حضرت عباس برادر امام حسین و علی اکبر فرزند آن حضرت به شهادت رسیدند. حتی سپاهیان یزید به علی اصغر، طفل شیرخواره او نیز رحم نکردند. در این زمان، امام حسین (ع) که همه یاران خود را از دست داده بود یگه و تنها به سپاه دشمن حمله ور شد. سپاهیان یزید که از دلاوری و از جان گذشتگی آن حضرت هراسان شده بودند، پا به فرار گذاشتند و تنها با دادن کشته های بسیار توانستند ایشان را به شهادت برسانند. امام حسین (ع) مظهر شجاعت و ایثار و سرور شهیدان اسلام است. آن حضرت با تحمل مصیبت های بسیار و ایثار خون خود، به همگان درس آزادی و شجاعت آموخت و اسلام را زنده ساخت. سپاهیان یزید، پس از شهادت امام (ع) به خانواده ایشان حمله ور شدند و تمامی زنان و کودکان و علی بن حسین (ع)، امام چهارم شیعیان را که در بستر بیماری بود، به اسارت گرفتند و به شام نزد یزید فرستادند. یزید شهادت امام حسین (ع) و یاران فداکارش را نشانه پیروزی بنی امیه بر خاندان پیامبر می دانست و از پیروزی ظاهری خود به شدت خوش حال بود. اما حضرت زینب (س) و امام سجاد (ع) در دمشق با سخنرانی های کوبنده، حقیقت واقعه کربلا و چهره واقعی حکومت یزید را روشن کردند. به دنبال

این واقعه و روشنگری های خاندان علی (ع)، مسلمانان از ستم بنی امیه آگاه شدند و در عراق و ایران و مکه و مدینه علیه آنان به پا خاستند چندی بعد بنی امیه امام سجاد(ع) را نیز به شهادت رساند. «...از مهمترین علل سقوط بنی امیه، قیام امام حسین (ع) بود که با شهادت خود، امویان را رسوا ساخت و چهره ضد اسلامی آنان را بر همگان آشکار کرد.»

تاریخ سال سوم راهنمایی تحصیلی

در درس سیزدهم این کتاب با موضوع «نهضت اسلامی ایران چگونه شکل گرفت؟»، در مورد عاشورای سال ۴۲ و اقدامات ساواک و سخنرانی امام خمینی (ره) در این روز مطالبی به شرح ذیل آورده شده است: «...با فرا رسیدن ماه محرم سال ۱۳۴۲ ه.ش، امام به سخنرانان مذهبی رهنمود دادند که باید سکوت در مقابل رژیم شاه را بشکنند. امام همچنین خطر اسرائیل و عمال آنان را به مردم تذکر دادند و از مصیبت هایی که بر سر اسلام وارد شده است، سخن گفتند. در همین زمان ساواک روز نهم محرم (تاسوعا) عده ای از سخنرانان مذهبی را احضار کرد و با تهدید بسیار به آنان گوشزد کرد که تنها در صورتی اجازه دارند در مجالس عزاداری سخنرانی کنند که سه شرط زیر را بپذیرند: ۱. علیه اسرائیل مطلبی نگویند. ۲. علیه شخص اول مملکت یعنی شاه سخنی نگویند. ۳. مرتب به گوش مردم نخوانند که اسلام در خطر است. با همه کنترل های شدید پلیسی و امنیتی حکومت، روز عاشورا جمعیت بسیاری از مردم تهران به خیابان ها ریختند و به طرف دانشگاه حرکت کردند و از آنجا تا مقابل کاخ مرمر پیش رفتند و شعار مرگ بر دیکتاتور را سر دادند. «...در روز عاشورا مردم شهرهای مختلف که به قصد

زیارت به قم آمده بودند با طلاب و روحانیون و گروه زیادی از مردم این شهر، برای شنیدن سخنان امام خمینی در مدرسه فیضیه و سخن های حضرت معصومه (س) و میدان آستانه اجتماع کردند... اثرات کوبنده سخنرانی امام در روز عاشورا سبب شد که رژیم تصمیم به دستگیری ایشان بگیرد.» همچنین در درس پانزدهم این کتاب با موضوع «انقلاب اسلامی ایران (۲)» به راهپیمایی های تاسوعا و عاشورای سال ۵۷ اشاره گردیده است: «... فرارسیدن ماه محرم به مبارزه، انگیزه و تحرک بیشتری می داد. به همین دلیل راهپیمایی های تاسوعا و عاشورای سال ۵۷ یکی از عظیم ترین اجتماعات مردمی در طول تاریخ بود.»

سیمای امام حسین و فرهنگ عاشورایی در کتاب های تعلیمات اجتماعی دوره راهنمایی تحصیلی

تعلیمات اجتماعی سال اول راهنمایی تحصیلی

در درس چهاردهم این کتاب با موضوع «هدف از تشکیل گروه محلی چیست؟» در مورد کارکردهای گروه های محلی مطالبی را ذکر گردیده و در قسمتی از آن به عزاداری در ایام محرم اشاره شده است: «شما در محله خود با سایر هم محلی ها به فعالیت های مشترکی می پردازید. برگزاری جشن دهه فجر یا نیمه شعبان، ایجاد هیئت های مذهبی، درست کردن تکیه و برپایی عزاداری در ایام محرم و... از جمله این فعالیت هاست.»

تعلیمات اجتماعی سال دوم راهنمایی تحصیلی

در این کتاب که به معرفی و شناخت بعضی از مؤسسه ها از قبیل مدرسه، بانک، شهرداری، راهنمایی و رانندگی، پست، جمعیت هلال احمر و بیمه پرداخته شده است، هیچ مطلبی در مورد امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی مشاهده نشد.

تعلیمات اجتماعی سال سوم راهنمایی تحصیلی

در این کتاب که به مباحث حکومت و ارکان حکومت در جمهوری اسلامی ایران و رابطه مردم با حکومت پرداخته شده است، هیچ مطلبی در مورد امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی دیده نشد.

نتیجه گیری

۱ بر اساس یافته های علم روان شناسی، و الگو پذیری در دوره نوجوانی دارای اهمیت خاصی است. شخص در این دوره سعی می کند با شخص یا اشخاصی که به نظرش شخصیت قابل قبول دارند، رابطه رضایت بخش برقرار کند و خود را همانند آن فرد یا افراد سازند و نگرش ها، ویژگی های رفتاری و هیجان های آن فرد یا اشخاص را برای خودالگو قرار دهد. لذا نوجوان در دوره راهنمایی تحصیلی شدیداً به دنبال «الگوها و سرمشق های» ایده آل خود می گردد. کتاب های درسی با عنوان های مختلف یکی از مؤثرترین راه ها برای رسیدن به الگوها و سرمشق های مطلوب می باشد. ولی از تمام ظرفیت های بالقوه این کتاب ها برای الگو سازی بهره برده نشده است. ۲ در حدود ۱۲ بند از ۱۰۵ بند اهداف دروه راهنمایی تحصیلی که در ۸ فصل تدوین گردیده است، در قسمت اهداف اعتقادی، اخلاقی، سیاسی و اجتماعی بطور مستقیم و غیر مستقیم با موضوع امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی ارتباط دارد. مدیران و برنامه ریزان و افرای که در تعلیم و تربیت دانش آموزان نقشی بر عهده دارند، مکلفند در برنامه ریزی امور سازماندهی فعالیت ها و انجام وظایف مربوط به گونه ای اقدام کنند که تا پایان دوره تحصیلی

دستیابی دانش آموزان به اهداف تعیین شده ممکن باشد، ولی عملاً در تدوین کتاب های درسی در مورد امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی چنین به نظر نمی رسد. ۳. در کتاب های فرهنگ اسلامی و تعلیمات دینی دوره راهنمایی تحصیلی که

مجموع ۳۳۰ صفحه مطلب تدوین گردیده است، فقط یک صفحه و نصفی به امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی اختصاص یافته است. در کتاب های فارسی این دوره از مجموع ۵۵۷ صفحه مطلب. فقط حدود ۲ صفحه مطلب و در کتب تاریخ این دوره در ۲۵۵ صفحه مطلب، فقط ۴ صفحه مطلب و در کتب تعلیمات اجتماعی این دوره از مجموع ۲۶۶ صفحه، فقط یک هفتم صفحه به امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی اختصاص یافته است. ۴ با توجه به نقش الگویی امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی از تمام جهات اعتقادی، اخلاقی، سیاسی، نظامی، تربیتی، احساسی، عرفانی، فرهنگی، اقتصادی، عبادی و... نه تنها برای مسلمانان و شیعیان بلکه برای غیر مسلمانان و تمام بشریت؛ متأسفانه سیمای امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی در کتب درسی دوره راهنمایی بسیار کم رنگ ترسیم گردیده است و حتی نه تنها در حد اهداف تعیین شده برای این دوره های تحصیلی نمی باشد، بلکه بسیار هم از این اهداف دور می باشد.

پیشنهادها

۱ با توجه به اهداف تعیین شده برای دوره راهنمایی تحصیلی و نقش بنیادی و کلیدی الگو بودن امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی برای بشریت، کتاب های درسی با تأکید بیشتر بر روی سیمای امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی مورد بازنگری جدی و اصولی قرار گیرد. ۲ با کمی دقت و تأمل و بررسی در تاریخ، سخنان و سیره رفتاری و عملی امام حسین (ع)؛ می توان انبوهی از مطالب زیبا و گوناگون، هماهنگ با موضوعات سرفصل های کتاب های درسی دوره راهنمایی تحصیلی را مشاهده نمود که با کمی ذوق و هنر می توان از آنها استفاده نمود. برای مثال در کتاب های تعلیمات اجتماعی دوره راهنمایی که سیمای

امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی در آن بسیار کم رنگ و ناچیز ترسیم شده است، می توان در رابطه با خانواده، گروه ها، وظایف گروه ها، مشورت، رهبری، مقاومت در مقابل سختی ها، از خود گذشتگی و... مطالب بسیاری در سیره و رفتار و سخنان امام حسین (ع) مشاهده نمود. ۳ در کتاب های فارسی این دوره که فصل اول هر سه پایه به درج مطالبی در مورد اسلام و انقلاب اسلامی ایران اختصاص یافته است، می توان مطالبی در مورد نقش و تأثیر امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی در رهبری انقلاب حضرت امام خمینی (ره) و همچنین مردم متدین ایران، جایگزین گردد. همچنین در فصل «جلوه های زندگی»، «اخلاق» و «مردم شناسی» مطالب بسیار جالب و متنوعی از امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی و آداب و رسوم و فرهنگ مردم در این موارد می توان ذکر نمود. ۴ در کتب فرهنگ اسلامی و تعلیمات دینی دوره راهنمایی تحصیلی در بخش های توحید، معاد، نبوت، امامت، احکام و عبادات، برنامه های سیاسی و اجتماعی و تربیتی اسلام و نظام حکومت اسلامی و... مطالب انبوهی از سخنان و سیره و رفتار عملی امام حسین (ع) را می توان ذکر نمود.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹



مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW



برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

